

МЕЛОДИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ ОРФОВОГ ИНСТРУМЕНТАРИЈУМА

Мелодијски инструменти јесу инструменти са одређеном висином тона. То омогућава да се на њима изводи одређена мелодија. У предшколским установама се могу употребљавати:

- металофон,
- ксилофон,
- звончићи (глокеншпил),
- блок флаута (фрулица).

Поред наведених инструмената могу се користити и други инструменти који не спадају у Орфов инструментаријум, али се такође користе у комбинацији са њима попут: мелодика, хармоника, виолина, тамбурица, мандолина или други.

Металофон је инструмент врло сличан са звончићима без клавијатуре. То је инструмент сачињен од металних плочица које су постављене хоризонтално, попут дирки на клавијатури, и његове резонантне кутије. По инструменту се свира батићима, односно малим палицама које се држе мекано између палца и кажипрста. Металофони могу бити дијатонски или хроматски. Поред свирања одређених мелодија, користе се још два начина извођења на овом инструменту:

- наизменично брзо ударање о плочицу са два батића – *tremolo*,
- брзо превлачење батића по плочицама нише и наниже-*glisando*.

и хроматске, а према висини тона разликујемо: сопран, алт и бас ксилофон. У зависности од краја постоје разне варијанте са другачијим резонаторима - од рогова, шупље тикве, метални.

састојао од бронзаних звона чије је ударање чекићем давало мелодије. Заједно с каменим звончићима званим bianqing, био је један од најважнијих инструмената ритуалне и дворске музике у древној Кини. Познато је да је и Моцарт користио импровизовани

Ксилофон је инструмент врло сличан металофону, са том разликом што његове плочице нису металне као код звончића и металофона, већ су дрвене. На дрвену резонаторску кутију смештене су дрвене плочице различите дужине. Порекло му је из Индонезије. Прве варијанте ксилофона нису имале резонатор. Дрвене плочице су ређане на дрвене летве, обложене гумом, флицом или чак сламом. Данас се користе ксилофони са дрвеним резонантним цевима отвореним на оба краја.

Тон ксилофона је доста кратак, сув, али светао и продоран (Настасијевић, 1962). и такође се добија ударом палица које су углавном дрвене. Најчешћи ефекти на ксилофону су: *tremolo* и *glisando*.

Према врсти, ксилофони се деле на дијатонске и хроматске, а према висини тона разликујемо: сопран, алт и бас ксилофон. У зависности од краја постоје разне варијанте са другачијим резонаторима - од рогова, шупље тикве, метални.

Звончићи (глокеншпил) су такође један од инструмената који заузимају значајно место у Орфовом инструментаријуму. Спадају у групу мелодијских инструмената у групи удараљки са одређеном висином тона. У првобитном изгледу састојао се од звончића уместо плочица, те је тако инструмент и добио име. Порекло овог инструмента лежи у старим традиционалним звонима која су висила на кулама градских већница, тврђава и цркава. Кинеска цивилизација имала је преко стотину различитих удараљки, од којих се инструмент звона познат под именом Бианзхонг. То је био древни кинески музички инструмент који се

инструмент који се састојао од више звона различитих величина, са одређеним механизмом који покреће клатно у звону и тако производи тон. Због своје непрактичности, овакав инструмент је у XIX веку замењен варијантом са металним плочицама уместо звона. И тада, овај инструмент имао је две варијанте.

Прва је била са клавијатуром која покреће чекиће ударајући у металне плочице. Звончићи са клавијатуром омогућавају знатне техничке погодности приликом свирања (акорди, брза арпеђа, трилери, брзи пасажии). Међутим, у Орфовом инструментаријуму омиљенија је друга варијанта, без клавијатуре, јер је у њему акценат био управо на ударачке инструменте. Металне плочице су поређане на резонатор у поретку белих и црних дирки а удар се врши палицама са дрвеном или понекад и металном главом на врху. Звук који звончићи дају је врло металан, светао (подсећа на триангл) а има звучни опсег од ц2 до ц4. Звончићи су погодни за дечије оркестре, јер својим светлим звуком савршено одговарају карактеру многих дечијих песама. Музика са звончићима може бити наручито радосна и светла, али и веома тајанствена (Настасијевић, 1962).

Блок флаута (фрулица) заузима једно од најважнијих места у групи мелодијских инструмената првенствено због лепог и благог тона који може бити носилац мелодијске линије. Може бити дрвени, или пластични дувачки инструмент који се састоји од два или три дела. На горњем ширем делу фрулице налази се отвор за усне, а на доњем делу инструмент се постепено сужава. На предњем делу инструмента налази се 6 рупица који се покривају прстима десне и леве руке. На унутрашњој страни инструмента налазе се још две рупице, једна на горњој страни која се покрива палцем, док осма рупицу покрива мали прст.

Према висини тона, разликујемо сопран, алт, тенор и бас фрулице. Варијанте овог инструмента (тенор и бас фрулица) поседују клапну или поклопац помоћу којег се задња рупица отвара или затвара.

Тон се на овом инструменту добија равномерним удувавањем ваздуха како би се произвели благи и нежни тонови. Данас се примењује у раду са децом када треба дочарати натуралистичке моменте.

Тимпани спадају у групу ударљки са одређеном висином тона. То је једини опнозвучни ударачки инструмент чији тон може да се штимује. Највећи део инструмента чини полулоптаст издужени метални котао преко кога је разапета телећа, или магарећа кожа. Опна је причвршћена за котао металним прстеном са затезним механизмом помоћу којег се подешава напетост коже, и тако штимује на одређену висину тона. Висина тона на тимпану зависи и од величине односно пречника саме опне. Углавном постоје четири стандардизоване величине тимпана и пречника опне који се крећу од 56 до 82цм. Укупан тонски обим који обухватају је од Д до ц1. То је сасвим довољно обзиром да је његова улога у оркестру најчешће сведена на наглашавање ритмичких акцената и главних тонских функција (Настасијевић, 1962).

Ударци по страни користе се за добијање тиших, а по средини, јачих тонова. На тимпану се могу постићи различита динамичка нијансирања, као и посебни ефекти од којих је најомиљенији ефекат тремола. Због своје дубине звука, деонице тимпана се нотирају у бас кључу. Својом карактеристичном бојом тимпани дају прави ритмички и хармонски ослонац једном оркестру.

Мелодика је инструмент новијег датума и он заправо не припада Орфовом инструментаријуму, али је веома погодан у раду са децом. На овом инструменту тон се добија истовременим притискањем клапни и удубавањем ваздуха кроз писак. Мелодика може садржати различити број тастера тј. клапни од 26 до 32.